

Крім членів фермерських господарств, у виробництві продукції приймають участь особи, що працюють за трудовими угодами та залучені на сезонні роботи. Із загальної кількості працюючих члени фермерських господарств становлять 82,3, працюючі за трудовими угодами – 10,7, залучені на сезонні роботи – 7,0 % .

Таким чином встановлено, що кількість фермерських господарств, площа землі, наданої їм, постійно зростають, однак господарства малочисельні, забезпеченість технікою не висока, тому, очевидно, спостерігається порушення строків виконання посівних робіт, догляду і збирання урожаю, що в результаті впливає на урожайність і валовий збір продукції.

Для підвищення ефективності роботи фермерських господарств насамперед необхідно організувати роботу машинно-тракторного парку. Його доцільно використовувати на принципах кооперування (сусідська допомога, створення товариств і об'єднань, оренда і прокат).

Література

1. Молоцький М.Я, Денисенко О.Г., Юрчишин В.В. та ін. Настільна книга сільського господаря. – Київ, "Урожай". – 1993. – С. 3-8.
2. Малік М.И., Зіновчук В.В., Лупенко Ю.О. та ін. Основи аграрного підприємництва. – Київ, Інститут аграрної економіки. – 2001. – 582с.
3. Дебров В.В. Методичні рекомендації з організації селянських (фермерських) господарств в умовах Херсонської області. – Херсон. – 1993. – 82с.

УДК 338.436.33

ОРЕНДА ЗЕМЛІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО МАСИВУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

В.В.ДЄБРОВ – д.с.-г.н., доцент, Херсонський ДАУ

Серед нових економічних процесів і явищ, викликаних до життя аграрними перетвореннями, вагоме місце відводиться розвитку орендних відносин. Світовий і вітчизняний досвід свідчить, що на першому етапі реформування економіки АПК доцільно використовувати такі форми господарювання, які дозволяють пом'якшити шлях переходу до ринкових принципів організації і ведення сільськогосподарського виробництва. Реорганізація колективних сільськогосподарських підприємств, радгоспів та пов'язані з цим процеси

паювання майна і землі, визначення індивідуальних земельних і майнових паїв дає можливість їх власникам на свій розсуд розпоряджатися ними. Тому оренда землі в період переходу до ринкових умов господарювання є основою для формування земельних масивів нових агроформувань. Вона слугує формою реалізації прав власності селян – власників паїв та є одним із елементів їх соціального захисту.

Особливе значення оренда землі має для формування земельних масивів фермерських господарств. Відомо, що джерелом формування земельного масиву фермерів є: ділянки, виділені із земель запасу і надані в користування (за чинним законодавством – до 50 га ріллі, або 100 га усіх земель); ділянки, що належать власникам земельних часток (паїв), передані у приватну власність.

З урахуванням цього нами були проведені дослідження з питань оренди землі фермерськими господарствами області як засобу формування їх земельних масивів. Для дослідження використані статистичні матеріали обстеження селянських (фермерських) господарств. Дані про оренду землі за останні два роки наведено в таблиці 1.

Із загальної земельної площі, яка оброблялася фермерськими господарствами у 2000 р. (146,5 тис. га), було орендовано 38,5 тис. га, що становило 26,3%. Проте уже в 2001 р. площа землі в користуванні фермерських господарств зростає до 176,6 тис. га, з них орендована становила 61,6 тис. га або 34,9% від загальної площі.

У деяких районах земельний масив фермерських господарств більш ніж на половину формується з орендованої землі. Так, у господарствах Верхньорогачицького району в користуванні знаходиться 12,6 тис. га землі, із них 7,5 тис. га взято в оренду. Це становить 59,4%. У Каховському районі питома вага орендованої землі становить 53,7%, Новотроїцькому – 51,3%, Великолепетиському – 50,0%. Значно меншою є питома вага орендованої землі в господарствах Великоолександрівського (46,4%), Високопільського (44,4%), Голопристанського (44,2%) районів. В деяких районах цей відсоток незначний. У Каланчацькому районі фермери орендують лише 9,4% від загального земельного масиву, що знаходиться в користуванні, Скадовському – 4,3%, Іванівському – 16,1%, Нижньосірогозькому – 18,3%.

Якщо проаналізувати динаміку стану оренди землі за останні два роки, то можна відмітити, що майже у всіх районах спостерігається тенденція до її зростання. Більше ніж на половину збільшилась площа у господарствах Великолепетиського (з 2333 до 6024 га), Іванівського (з 568 до 1206 га), Каланчацького (з 198 до 409 га) районів.

Таблиця 1 – Оренда землі фермерськими господарствами

Райони	2000р.				2001р.			
	загальна площа, га	із загаль- ної площі взято в оренду		в роз- рах. на 1 госп. га	загальна площа, га	із загальн. пл. взято в оренду		в роз- рах. на 1 госп., га
		га	%			га	%	
Бериславський	10513	3457	32,9	15,5	9921	2284	23,0	10,3
Білозерський	11067	4677	42,3	26,5	12044	4787	39,7	24,8
Великолепетиський	8288	2333	28,1	17,3	12055	6024	50,0	44,6
Великоолександрівський	8201	3145	38,4	14,8	9113	4233	46,4	21,7
Верхньорогачицький	10611	5774	54,4	51,5	12601	7481	59,4	66,2
Високопільський	4867	232	4,8	1,1	8765	3980	44,4	18,9
Генічеський	9632	983	10,2	4,8	11546	2120	18,4	27,6
Голопристанський	11875	4198	35,4	16,6	14209	6281	44,2	24,5
Горностаївський	7149	500	7,0	2,9	8285	1585	19,1	9,2
Іванівський	6789	568	8,4	4,6	7510	1206	16,1	9,6
Каланчацький	3743	198	5,3	1,9	4349	409	9,4	3,7
Каховський	11111	5530	49,8	43,2	11120	5968	53,7	47,7
Нижньосірогоський	7053	2335	33,1	24,3	7715	1413	18,3	10,8
Нововоронцовський	3684	1554	42,2	27,2	3597	1225	34,1	21,6
Новотроїцький	11093	1612	14,5	7,3	21698	11122	51,3	49,2
Скадовський	8034	47	0,6	0,2	8634	368	4,3	1,6
Цюрупинський	5402	-	-	-	5034	-	-	-
Чаплинський	6475	1069	16,5	7,7	7410	1199	16,2	8,5
м.Нова Каховка	355	-	-	-	314	-	-	-
м. Херсон	591	294	49,8	15,4	687	30	4,4	1,4
Всього по Ф.Г. області	146537	38510	26,3	12,7	176611	61630	34,9	20,0

Одним із показників, який характеризує розмір фермерського господарства, є площа земельних угідь. А отже оренда землі має безпосередній вплив на розмір господарства. У таблиці наведено дані про кількість орендованої землі по районах області в розрахунку на одне фермерське господарство. Найбільшу кількість землі за цим показником мають господарства Верхньорогачицького, Новотроїцького, Каховського, Великоолександрівського районів (66,2; 49,2; 47,7; та 44,6 га відповідно).

Однак не всі фермерські господарства у складі оброблюваної землі мають таку кількість орендованої. Наприклад, у Скадовському районі в розрахунку на одне господарство припадає тільки 1,6 га, Каланчацькому – 3,7 га, Чаплинському – 8,5 га. У середньому по області в 2001р. цей показник становить 20,0 га, що майже на 8 га більше, ніж у попередньому.

Виконані нами розрахунки показують, що оренда землі дозволяє фермерам, по-перше, збільшувати площі під посів основних сільськогосподарських культур, по-друге, застосовувати на своїх

ділянках сівозміни.

За існуючої структури посівних площ і урожайності з орендованих 61,6 тис. га землі фермери області додатково одержують 123,0 тис. тонн зернових, 6,2 тис. тонн соняшника, 20,0 тис. тонн овочів, більше 4,5 тис. тонн баштанних культур. Збільшуючи кількість землі, що знаходиться в обробці за рахунок орендованої, фермери мають змогу застосовувати науково-обґрунтовані системи сівозмін, а це своєю чергою передбачає можливість розробки комплексу організаційно-економічних, агротехнічних заходів щодо підвищення родючості ґрунтів, вирощування високих і стійких урожаїв сільськогосподарських культур, виходу високоякісної продукції з одиниці площі. Впровадження сівозмін дає змогу збільшувати виробництво продукції шляхом ефективної боротьби з хворобами, шкідниками та бур'янами, більш раціонально використовувати поживні речовини ґрунту.

Таким чином, виконані дослідження показали, що оренда землі є одним із основних засобів формування земельного масиву фермерських господарств. Вона дає змогу не тільки збільшувати розмір фермерського господарства, але й виробляти значну кількість додаткової сільськогосподарської продукції та запроваджувати систему сівозмін і тим самим підвищувати родючість і продуктивність землі.

Література:

1. Закон України "Про селянське (фермерське) господарство". В кн. Збірник нормативних актів по реформуванню власності /За ред. В.Д.Гревцов. – К.: Урожай. – 1993.-С. 26-32.
2. Більський Б.В., Губені Ю.Є. Створення і функціонування самостійних малих підприємств в сільському господарстві. – Львів. – ЛДСГІ. – 1994. – С. 24-28.
3. Статистичний збірник. Селянські (фермерські) господарства Херсонської області. – Херсон. – 2001. – 40с.

УДК: 331.5:331.101.262

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ПРАЦІ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ХЕРСОНЩИНИ

Г.С.КВАСНІКОВА – к.е.н., Херсонський ДАУ

Ринок праці є дуже ємним та багатоплановим поняттям, який об'єднує систему суспільних відносин, пов'язаних з купівлею-